

AȘEZAREA NEOLITICĂ DE LA CARANSEBEȘ-ȘESU ROȘU

Dimitrie Pavel NEGREI

Muzeul Județean de Etnografie și al
Regimentului de Graniță Caransebeș

Cu ocazia unei periegeze în zona Șesu Roșu din Caransebeș a fost descoperită o așezarea aparținând epocii neolitice (Fig. 1). Așezarea este de mici dimensiuni, cu o suprafață de circa 400 – 500 mp și se află pe malul stâng al râului Timiș, chiar pe buza primei terase a râului, terasă ce are aspectul unui abrupt cu înălțimea de 3,5 m. (Fig. 2). Așezarea este menționată pentru prima dată în anul 1982, spunându-se că în spatele stației PECO, în nordul orașului Caransebeș au fost descoperite fragmente ceramice aparținând culturii Vinča¹. Marian Gumă făcând precizarea că printre aceste fragmente ceramice se află și materiale „hallstattiene”². Ultimele menționări, a așezării neolitice de la Caransebeș – Șesul Roșu sunt în 2003 și 2004.³

În profilul terasei a fost observată stratigrafia așezării, care este următoarea: între 0 – 0,40 m este stratul vegetal ce conține fragmente ceramice; între 0,40 – 0,60 m se află nivelul de cultură neolitic ce conține platforme de bordeie distruse prin incendiere; după 0,60 m începe stratul steril reprezentat de aluviuni ale Timișului (Fig. 3).

De la suprafața și din profilul terasei au fost recoltate numeroase fragmente provenind de la o mare varietate de forme ceramice. Majoritatea ceramicii aparține categoriei uzuale (pl. I/1-5, 7; pl. II/1, 3, 7), dar și celei semifine (pl. II/2, 4, 8), ceramica fină fiind rară (pl. I/6).

Arderea ceramicii este foarte bună, ca degresant fiind folosite pietricelele și nisipul, iar în cadrul ceramicii fine nisipul și mărul.

Culoarea cunoaște o mare gamă de nuanțe, de la cărămiziu (pl. I/2, 4,7; pl. II/8) la brun roșcat (pl. I/1, 5; pl. II/2-4, 7) și negru (pl. II/1,6).

Dintre forme se poate reconstitui vasul sac (pl. I/1, 3-4), bolul (pl. I/5,7), vasul bitronconic (pl. II/6) și cupa cu picior gol care este din pastă semifină, culoarea cărămizie, ca degresant a fost folosit nisipul, prezintă urme de slip roșu. (pl. II/8).

Ornamentele întâlnite pe fragmentele ceramice din această așezare sunt: alveole făcute cu unghia sub buza vaselor (pl. I/2, 7), alveole în registru de câte două dispuse în zona mediană (pl. II/3), incizii (pl. II/4) și împunsături succesive într-un registru delimitat de incizii (pl. II/2).

Alte materiale arheologice descoperite au fost: un fragment de fusaiolă de culoare neagră, cu diametrul de 4,8 cm (pl. II/6) și o piesă de dimensiuni mici, fragmentară, cu urme de slip roșu, ce prezintă o perforație mediană (pl. II/5). Materialul litic este foarte puțin, fiind descoperite doar două lustruitoare .

În profilul natural al terasei a fost descoperit capul unui idol, provenind de la o piesă de dimensiuni mari (pl. III). Capul de idol are ochii marcați prin două incizii orizontale de-o parte și de alta a unei proeminențe cu rol de nas. Ceafa, distrusă parțial, este puțin trasă pe spate și prezintă 15 împunsături verticale, făcute înainte de arderea

¹ *** 1982, p. 323

² Gumă 1993, p. 286.

³ Lazarovici/Petrescu/Negrei/Țârdoiu/Ion 2003, p. 144; Luca 2004, p. 44.

piesei, în care după unele teorii se introduceau pene colorate pentru a împodobi idolul casei. Aceste împunsături pot avea doar rol decorativ⁴ Frunte și gâtul idolului sunt ornamentate cu incizii liniare și incizii puțin curbe care se închid în formă de unghi.

Deși așezarea nu este cercetată sistematic, materialul arheologic recoltat oferă suficiente indicii pentru încadrarea ei culturală în faza A3 a culturii Vinča⁵.

Lista figurilor și a planșelor:

Fig. 1. Harta principalelor descoperiri din zona Caransebeșului.

Fig. 2. Localizare așezării de la Caransebeș – Șeșul Roșu.

Fig. 3. Caransebeș – Șeșul Roșu. Profilul terasei distrusă de râul Timiș.

Pl. I. Caransebeș – Șeșul Roșu. Fragmente ceramice.

Pl. II. Caransebeș – Șeșul Roșu. 1-4,7 fragmente ceramice; 5 obiect de lut ars, perforat; 6 fusaiolă; 8 fragment picior cupă.

Pl. III. Caransebeș – Șeșul Roșu. Fragment idol antropomorf.

Bibliografie

- Dumitrescu 1974 = Vl. Dumitrescu, *Arta preistorică în România*, București 1974.
Gumă 1993 = M. Gumă, *Civilizația primei epoci a fierului în sud-vestul României*, București 1993.
Lazarovici 1979 = Gh. Lazarovici, *Neoliticul Banatului*, Cluj-Napoca, 1979.
Lazarovici/Petrescu,/Negrei/ = Gh. Lazarovici, S. M. Petrescu, D. Negrei, Daniela Țârdoiu, S. Ion, *Balta Sărată. Campaniile 1999 – 2003 (I. Arhitectura)*, în Tibiscum 2003.
Țârdoiu/Ion 2003
Luca 2004 = S. A. Luca, *Repertoriul Arheologic al județului Caraș-Severin*, Ed. Economică, București 2004.
*** 1982 = *** *Noi descoperiri arheologice în județul Caraș-Severin*, în Studii și comunicări de etnografie – istorie, nr IV, Caransebeș, 1982.

NEOLITHIC SETTLEMENT FROM CARANSEBEȘ – ȘESU ROȘU (Abstract)

The settlement is of small dimensions, with a surface of approx. 400 – 500 sq m and lies on the left shore of Timis river, exactly on the edge of the first terrace of the river, consisting of a steep terrace height of 3.5 m

The stratigraphy of the settlement is between 0-0,40 m and the vegetal layer that includes ceramic fragments is between 0,40-0,60 m and it is the Neolithic level of culture that contains platform huts.

Most of the ceramic fragments are for common use, some of them half smooth and very few from the smooth category. The colour is very varied from brick red to foxy and black. The ceramic shapes are boat bag, bowl, biconical bowl and footed cup. Ornaments from ceramic fragments found on this settlement are: alveoli, incisions and successively stitches in the records delimited by incisions.

Other archeological materials discovered were: a fragment of spindle whorl and a head of an antropomorphic idol.

Although the settlement is not systematically researched, the harvested archeological material offers enough clues to cultural fit it in A3 phase of the Vinča culture.

⁴ Dumitrescu 1974, p. 348

⁵ Lazarovici 1979, pp. 81, 114-115; ⁵ Gh. Lazarovici, S. M. Petrescu, D. Negrei, D. Țârdoiu, S. Ion 2003, p. 144

1. Caransebeș - Balta Sărată
2. Caransebeș - Balta Sărată Sud
3. Caransebeș - Valea Cenchi
4. Caransebeș - Țiglarie
5. Caransebeș - Șesul Roșu
6. Jupa - Semafor
7. Păltiniș la Toplița

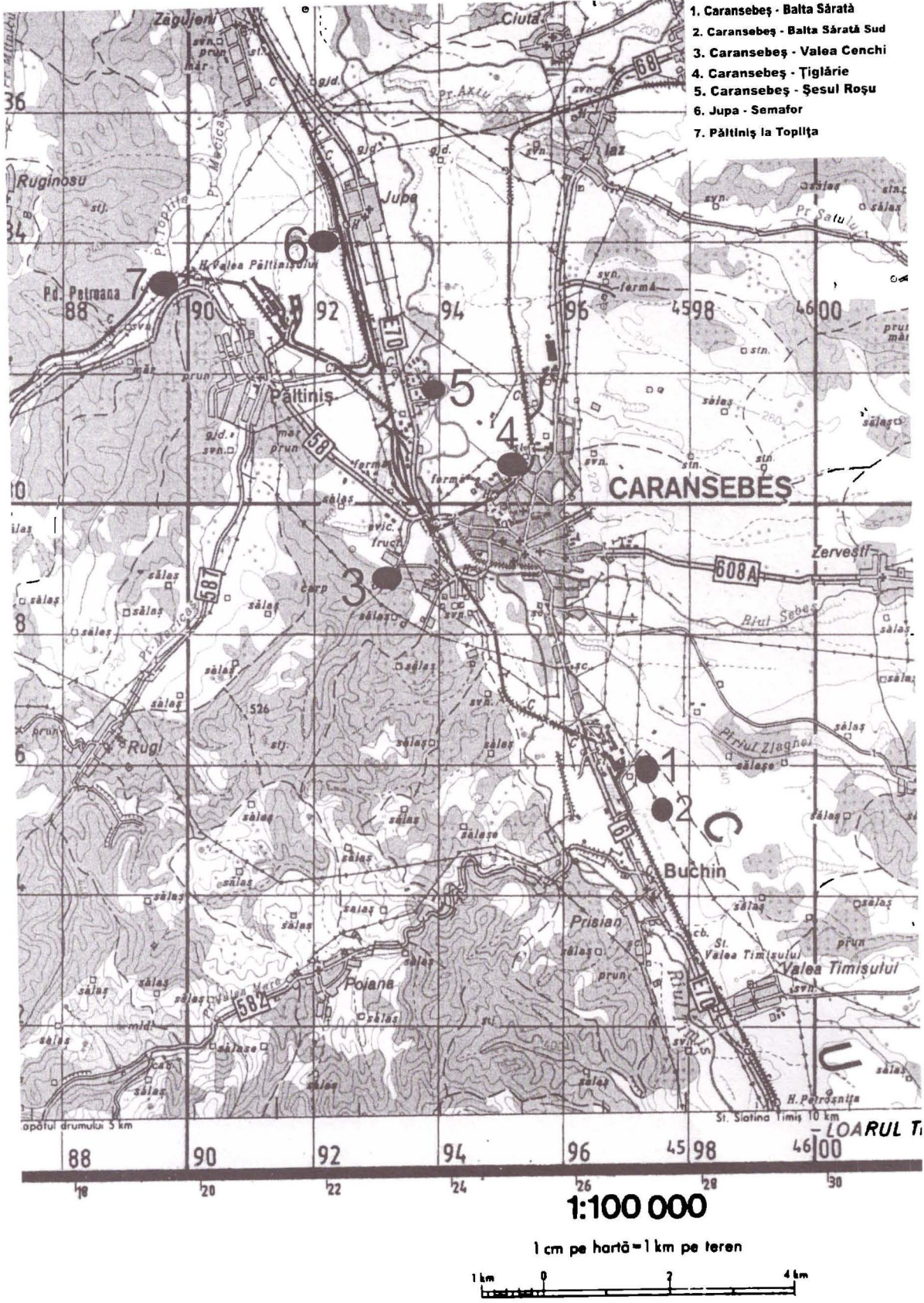

Fig. 1.

Fig. 2.

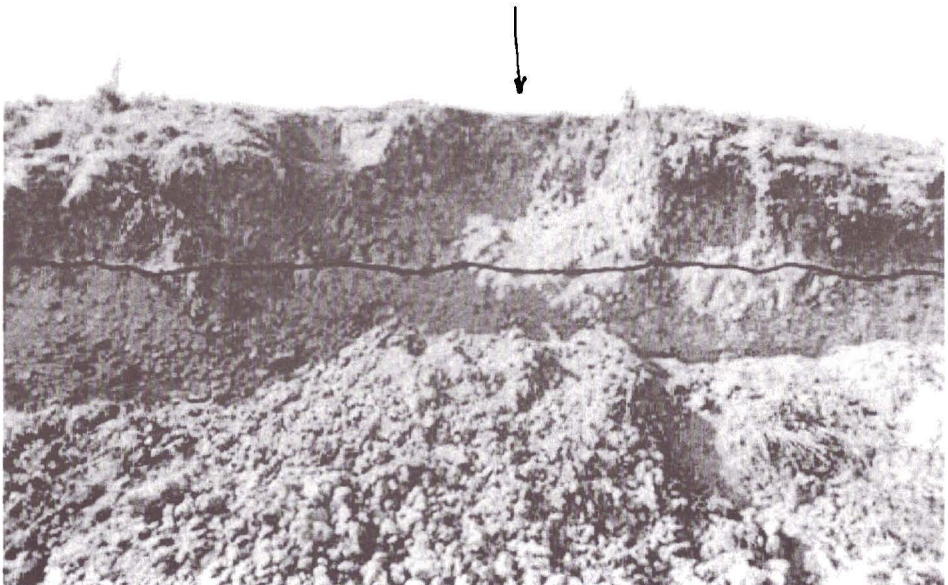
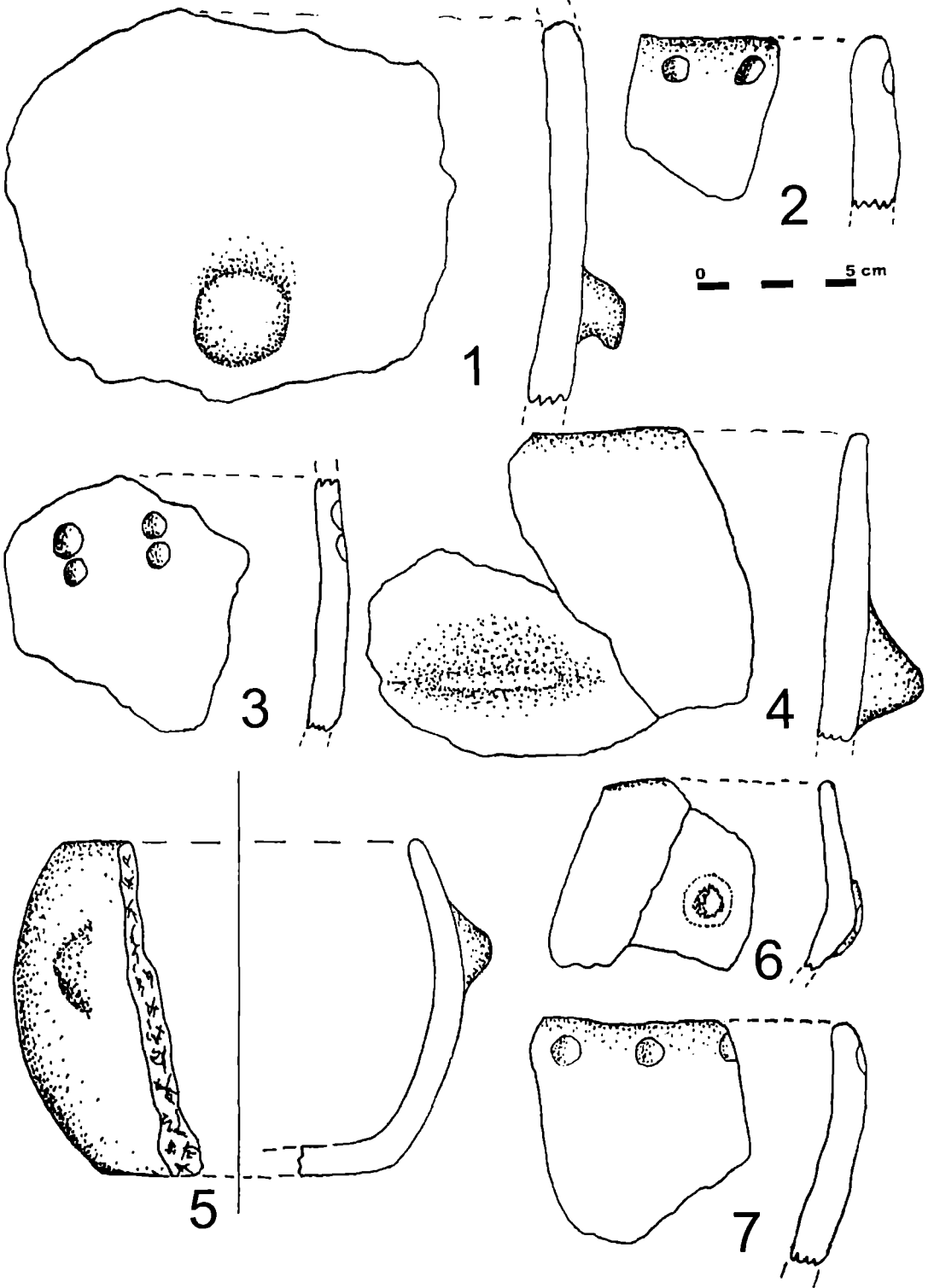
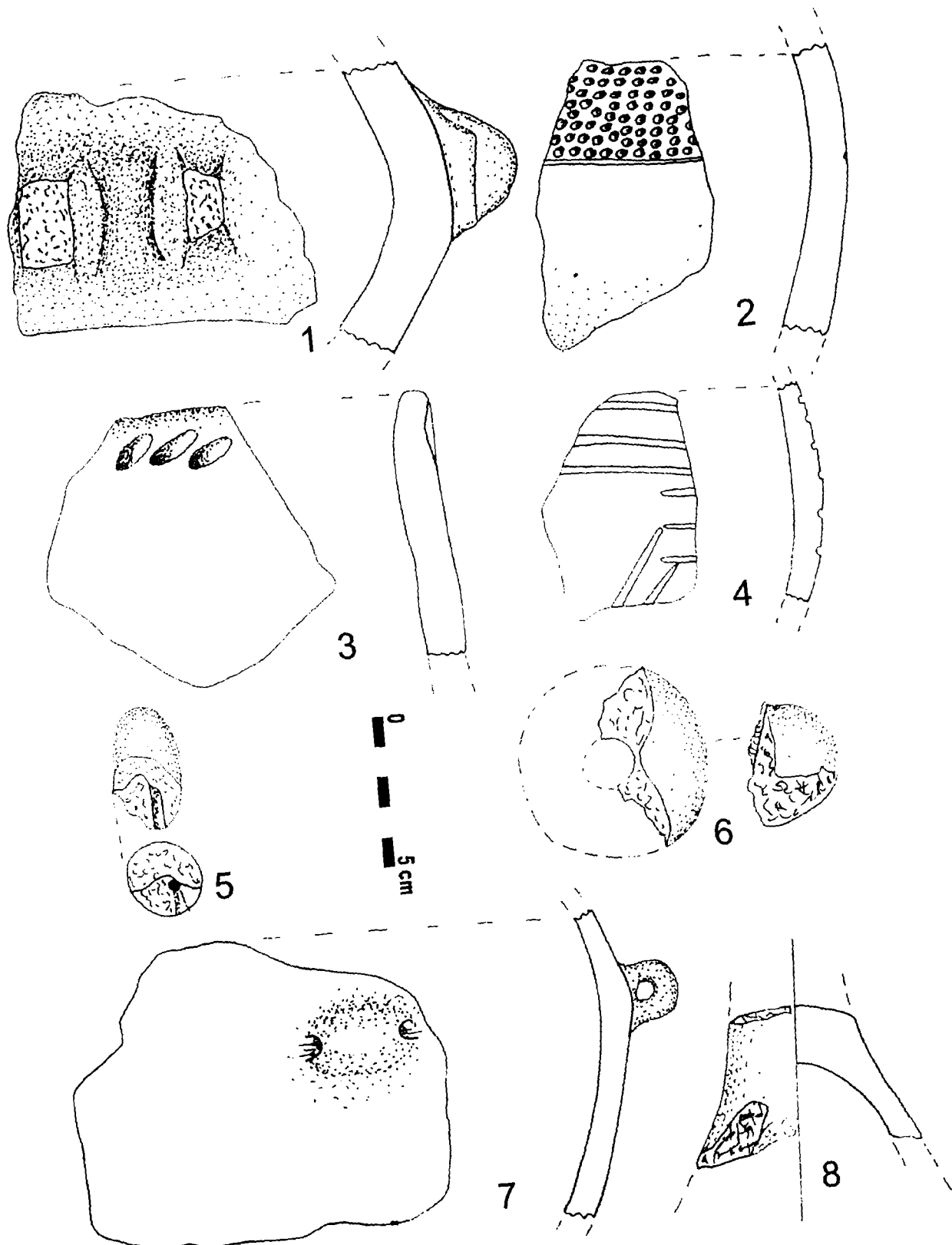

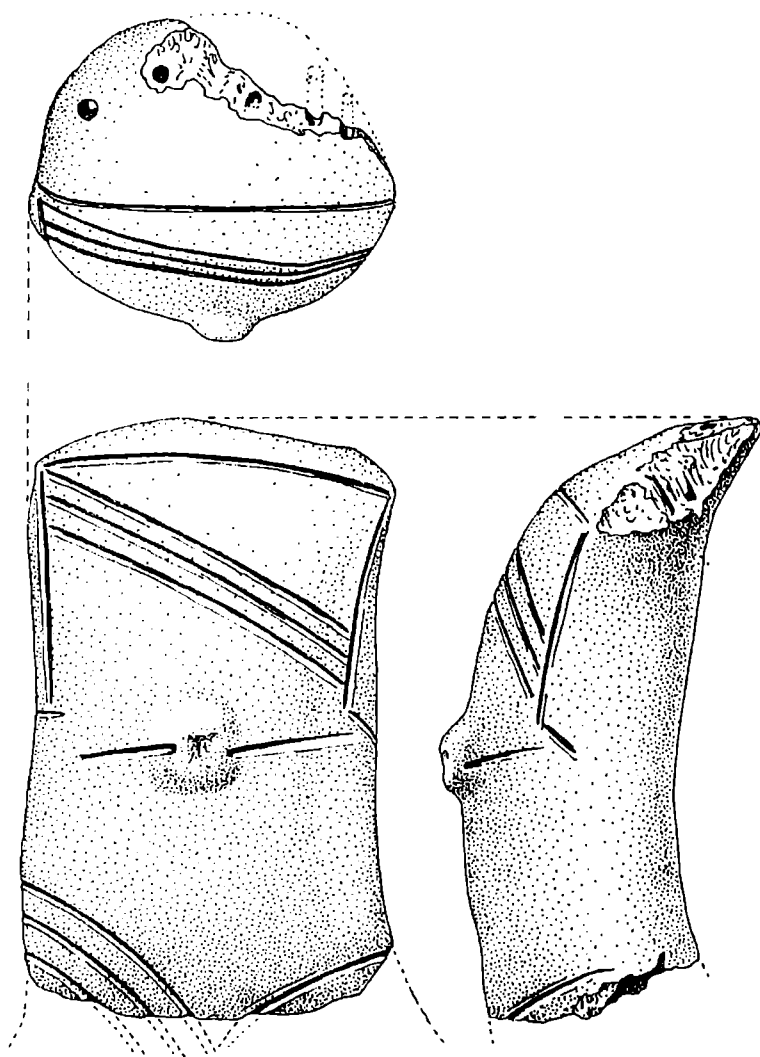
Fig. 3.

Pl. I.

Pl. II.

Pl. III.